

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра психології

Бондар Діана Володимирівна

**ГОТОВНІСТЬ ДО САМООСВІТИ – ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОЇ
САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ**

спеціальність 053 Психологія

РЕФЕРАТ

магістерської роботи
за освітньо-науковою програмою
«Психологія»

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології
Гуртовенко Наталія Вікторівна

Умань – 2021

Магістерською роботою є рукопис.

Роботу виконано в Уманському державному педагогічному університеті
імені Павла Тичини.

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК: *кандидат психологічних наук,*

Гуртовенко Наталія Вікторівна

РЕЦЕНЗЕНТ:

доктор психологічних наук, професор

Кравченко Оксана Олексіївна

Захист відбудеться *28 грудня 2021 року* о _____ на засіданні ЕК кафедри
психології.

З роботою можна ознайомитись на кафедрі *психології*, за адресою: 20308, м.
Умань вул. Садова, 28, ауд. № 317.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГОТОВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМООСВІТИ

- 1.1 Готовність особистості до професійної самоосвіти як предмет психолого - педагогічного аналізу
- 1.2 Особливості розвитку готовності до професійної самоосвіти у здобувачів вищої освіти – майбутніх психологів
- 1.3 Вивчення рівня готовності до професійної самоосвіти у майбутніх психологів

Висновки до першого розділу

РОЗДІЛ 2 ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО САМООСВІТИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

- 2.1 Побудова структурно-логічних схем з метою моніторингу результатів самоосвіти здобувачів освіти
- 2.2 Характеристика діагностичної програми дослідження
- 2.3 Порівняльний аналіз експериментального та контрольного етапів дослідження

Висновки до другого розділу

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Динамічний розвиток суспільства, пов'язаний з постійною зміною запитів ринку праці, призводить до необхідності підвищення трудового потенціалу фахівця для досягнення конкурентоспроможності. В таких умовах, молодому фахівцю важко стати затребуваним без постійного вдосконалення професійних якостей шляхом самостійного отримання знань. Але не кожен вчорашній здобувач вищої освіти здатний самостійно займатися самоосвітою. Про це свідчать дослідження із самоосвіти М. І. Дьяченко, А. А. Кандилович, В. А. Якуніна, І. П. Підласого, що здобувачі освіти не вміють самостійно організовувати самоосвітню діяльність. У зв'язку з цим актуальним є саме самоосвіта здобувачів освіти, як найважливіша умова формування всебічно розвиненої особистості. Відповідно, самоосвітня діяльність повинна вирішувати одну з найважливіших завдань закладу освіти, а саме підготовка здобувачів освіти – майбутніх психологів конкурентоспроможними фахівцями.

В свою чергу, зміст освіти має бути орієнтованим на забезпечення самоосвіти особистості, а також створення умов для її самореалізації. Відповідно, в обов'язки викладача повинно включатися розвиток у здобувачів освіти самостійності, ініціативи, творчих здібностей, тобто вивчення навчальних дисциплін повинні викликати інтерес у здобувачів вищої освіти та ефективно організовувати самоосвіту.

Поняття «самоосвіта» вивчалось Е. Н. Дмитрієвою, А. Я. Айзенбергом, Г. Н. Серікова. Інтегральним показником якості процесу самостійного пізнання є готовність особистості до самоосвіти. Дане поняття розглядалось такими авторами, як Н. А. Половникова, Б. Ф. Райський, А. К. Громцева і ін.

Не дивлячись на велику кількість досліджень в області самоосвіти, на наш погляд, на сьогодні проблема пошуку способів розвитку готовності здобувачів освіти до професійної самоосвіти в процесі їх професійної підготовки залишається актуальною. На вирішення цієї проблеми спрямоване наше дослідження.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити результативність засобів розвитку готовності до професійної самоосвіти у майбутніх психологів.

Завдання: виходячи з проблеми, об'єкта, предмета, мети дослідження, були сформульовані наступні завдання дослідження:

1. Дослідити теоретичні передумови проблеми розвитку готовності особистості до професійної самоосвіти.
2. Виявити особливості розвитку готовності до професійної самоосвіти у здобувачів вищої освіти – майбутніх психологів.
3. Теоретично обґрунтувати засоби розвитку готовності до професійної самоосвіти у майбутніх психологів.
4. Експериментально перевірити результативність засобів розвитку готовності до професійної самоосвіти у здобувачів освіти.

Об'єкт дослідження: професійна підготовка здобувачів вищої освіти – майбутніх психологів.

Предмет дослідження: розвиток готовності до професійної самоосвіти у здобувачів освіти.

Методи дослідження:

1. Теоретичні – вивчення та аналіз психологічної літератури вітчизняних та зарубіжних авторів.
2. Емпіричні – формуючий експеримент.

Теоретичне значення роботи полягає у побудові структурно-логічної схеми з метою моніторингу результатів професійної самоосвіти здобувачів освіти.

Практичне значення роботи: розробка здобувачами освіти перспективних планів подальшої професійної самоосвіти.

Експериментальна база дослідження. Дослідження проводилося в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини на факультеті соціальної та психологічної освіти. В дослідно-експериментальній роботі взяли участь 30 бакалаврів напряму «Психологія» третього року

навчання. При цьому контрольна група включала 16 здобувачів вищої освіти, експериментальна - 14 здобувачів вищої освіти.

Апробація результатів дослідження: основні теоретичні положення та результати дослідження обговорено на X-й Всеукраїнській науковій Інтернет-конференції «Актуальні питання психології : теорія, методика, практика», Умань (25-26 жовтня 2021 року) та III Міжнародній студентській науковій конференції «Актуальні питання та перспективи проведення наукових досліджень», Трускавець (10 грудня 2021 року).

Структура роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, додатків. Текст ілюстрований таблицями, схемами, діаграмами.

Висновки. Самоосвіта психолога є основною формою підвищення фахової компетентності, яка складається з удосконалення знань та узагальнення практичного досвіду шляхом цілеспрямованої самоосвітньої роботи. Самоосвіта здійснюється індивідуально або колективно. Суто індивідуально її може виконувати високорозвинена особистість, діяльність якої продуктивна і творча.

Теоретичними основами проблеми готовності до професійного самоосвіти дослідження дозволяють назвати ряд найбільш вивчених аспектів: потреби в самоосвіті; мотиви самоосвіти; зміст самоосвітньої діяльності; ознаки самоосвіти; рівні самоосвіти; готовність до самоосвіти; види самоосвіти; керівництво (управління) самоосвітою та ін.

Досконала організація самоосвіти залежить від багатьох факторів. Багато залежить від мотивів самоосвіти, об'єктивної і суб'єктивної значущості, теоретичної і практичної підготовки, ступеня оволодіння вміннями здійснювати самоосвітню роботу, фізіологічного й емоційного стану та інших факторів.

Отже, аналіз отриманих даних свідчить про те, що досліджувані компоненти готовності до професійної самоосвіти, а саме психологічної, не входять до пріоритетних у здобувачів вищої освіти експериментальної групи.

При цьому значних відмінностей у таких здобувачів контрольної та експериментальної групи не виявлено.

Проведене дослідження компонентів готовності до самоосвіти майбутніх психологів дозволяє нам зробити висновок, що у здобувачів вищої освіти недостатньо сформовані такі компоненти, як мотиваційно-ціннісний, когнітивно-інформаційний, операційно-діяльнісний та оцінно-рефлексивний.

Ми припускаємо, що це пов'язано із відсутністю необхідної теоретичної підготовки, а також практичних умінь щодо здійснення професійної самоосвіти.

Під час нашого дослідження нами була розроблена модель самоосвітньої діяльності майбутніх психологів та визначена характеристика процесу самоосвіти.

Ефективність використаних засобів розвитку готовності до професійного самоосвіти в плані вирішення поставлених під час дослідження завдань підтверджується наявністю позитивної динаміки рівня готовності здобувачів вищої освіти до професійної самоосвіти в експериментальній групі.

Порівняємо загальний результат констатуючого та контрольного етапу в експериментальній та контрольній групі, які представлені в нашому дослідженні.

Аналізуючи отримані результати опитування, ми можемо зробити висновок, що у експериментальній групі на контрольному етапі відбулися досить значні зміни: низький загальний рівень компонентів у 13 здобувачів вищої освіти (81,25%), став 6 здобувачів вищої освіти (37,5%), середній рівень спостерігався у 3 здобувачів вищої освіти (18,75%) став 8 здобувачів вищої освіти (50,00%), високого рівня не спостерігалось, став у 2 здобувачів вищої освіти (12,5%).

У цілому вирішення завдань дослідження дозволило досягти поставленої мети. Нам вдалося обґрунтувати та реалізувати засоби розвитку готовності до професійної самоосвіти у майбутніх психологів та перевірити

їх результативність експериментальним шляхом. Отримані нами результати доводять, що реалізація цих засобів сприяла підвищенню рівня готовності до професійної самоосвіти майбутніх психологів.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що розвиток готовності до професійної самоосвіти у майбутніх психологів буде більш ефективним, якщо впроваджено в процесі навчання наступні засоби: створення структурних та логічних схем з метою моніторингу результатів професійної самоосвіти здобувачів вищої освіти; використання форсайт-технології з метою розробки здобувачами освіти перспективних планів для подальшої професійної самоосвіти.